Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 48(54) Vilnius, šestadienis, 1929 m. spalių mėn. 26 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Lietuvių visuomenės, politikos ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina trečiadieniais ir šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—I. Redakcija priima nuo 10 iki 12 val. Administracija priima 9— 2 val. po pietų.	REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.	PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks. 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat. Užsienyje metams 1 doleris. Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

„Gydytojau, pirma pats išsigydyk"!

Dažnai gyvenime susiduriame su žmonėmis, kurie bekeldami aikštėn savo artimo klaidas ar trūkumus, nukalba kaip tik prieš save. Atsitinka tai ir su įstaigomis, kuriose dirba ne pavieni žmonės; ir jos kartais, norėdamos kitos įstaigos darbus pakritikuoti, kartu iškerta teisybės žodį ir pačios sau.

Mūsų krašto bažnytiniame gyvenime dedasi labai daug tokių dalykų, kurie amžinai nenustoja reikšmės ir į save traukia domę. Nevilkdamas aikštėn visa, kas pas mus net būtinai taisytina, paminėsiu tik pora faktų. *Rodunės parapijos katalikams lietuviams jų kalba pamaldos visiškai panaikintos ir jie verčiami Dievo žodžio klausyti svetima kalba. Gervėčių bažnyčioje už riaušes, kurias kėlė ne lietuviai, draudžiamos pridedamos pamaldos vien tik lietuviams jų kalba*; toje pačioje parapijoje lietuvių vaikų dalis šią vasarą buvo priversta ruoštis prie pirmos išpažinties svetima kalba...

Šių nelemtų apsireiškimų atitaisymui buvo dėta ir dedama nemaža pastangų, tačiau visos jos ėjo ir eina vėjais. Šis faktas geram katalikui daug sako: nerasti teisybės ir užtarimo aukštesniuose sluoksniuose — Vilniuje ne naujiena. O vienok kaip matome, taip yra. Į patikrintus ir ištirtus faktus, kuriuos mūsų spauda kėlė viešumon, nekreipiama domės ir nerodoma mažiausio noro juos pašalinti; tų faktų, tartum, pas mus nėra, apie juos aukštieji sluoksniai nieko nenori žinoti. Už tat jie mato juos pas kitus; pamatę panašius atsitikimus kur kitur, kelia juos viešumon, mokina... Tačiau nekrypkime į šalį.

Vilniuje veikia katalikų spaudos agentūra, trumpai vadinama KAP. Šis KAP labai dažnai kalba apie dalykus, kurie liečia mūsų bažnytinį gyvenimą; jojo balsą daug kas skaito Vilniaus Kurijos balsu. Paskutiniu metu šis KAP'as pradėjo skelbti tokius dalykus, kuriais privalome gyvai susidomėti. Jis peikia tuos, kas katalikų dalį palieka be pamaldų gimtoje jų kalboje, smerkia ir tuos, kas verčia katalikus Dievą garbinti svetima kalba tik todėl, kad jie tos kalbos yra pramokę. Ir taip kalba ne koks ten prisidengęs dievotumo skraiste laikraštėlis, bet aukšta įstaiga. Paprastai tokios įstaigos dovanai žodžių nemėto,—paskui juos seka ir darbai. Taip daro pavieni asmens, kurie nori kitų akyse palikti tinkamoje aukštumoje; to dėsnio juo labiau prisilaiko aukštos įstaigos, kurios nenori nustoti autoriteto. Taigi dabar, rodos, reikėtų laukti, kad Rodunės katalikams lietuviams bus grąžintos atimtos pamaldos, kad Gervėčių bažnyčioje nustos veikęs uždėtas vien lietuviams interdiktas, kad lietuvių vaikučiams į mokyklas bus skiriami moką lietuvių kalbą kapelionai prefektai, kad lietuviai kunigai nebus siunčiami iš lietuviškų parapijų į gudų parapijas, kad dabar mūsų krašto bažnyčiose įsiviešpataus teisinga tvarka,—nes aukštieji vairininkai pamatė, kad taip elgtis negalima, kad tai priešinga teisybės dėsniams, kad jos dėsnių laužymas yra visų blogumų priežastis.

Dėja. Visa tai KAP'as pamatė nė pas save, bet N. Lietuvoje. Pamatė, ir šoko ginti lenkų kalbos teises. Kaip iš tikrųjų yra N. Lietuvoje su lenkų kalba bažnyčiose — mes gerai nežinome ir mums sunku tarti savo žodis tuo klausimų; nežino, greičiausiai, gerai ir KAP'as, bet del paneigtos teisybės laužo plunksnas. Kaip gražu ir kilnu! Bet dar gražiau ir kilniau būtų, jeigu tas pats KAP'as apsidairytų savo padangėje, kur jojo inspiratoriai daug gali: ir paragintų juos taisyti visus netobulumus, kurių taip daug yra. Tikrai, kaip gražu būtų, išvalius ir išdabinus gražiai savo namus, imtis paskui šluoti ir valyti svetimus.

Bet KAP'ui ne savieji namai rūpi. Jis savo akyje rąsto nemato, bet artimo akyje nori įžiūrėti nors krislelį, kad paskui jį mokyti, kaip jis privalo pildyti tas pačias pareigas, kurios ir jam privalomos... *Verus.*

Rašo apie Vytautą.

Kunigaikščio Vytauto jubiliejumi susirūpino net garsus rusų poetas Balmontas. Jis mūsų poetui p. Girai pranešė, kad sužinojęs apie Vytauto paminėjimą Lietuvoje 1930 m., jis dabar studijuoja Lietuvos istoriją ir parašysiąs apie Vytautą veikalą dramos formoje, kad tiktų teatrams.

Svečiai iš Latvijos.

Nesenai viešėjo Kaune Mintaujos gimnazijos mokinių dalis. Jie lankėsi pas savo gimnazijos garbės profesorius, kurių turi net tris lietuvių tarpe: Lietuvos prezidentą A. Smetoną, kan. Tumą ir prof. Jablonskį; šie trys vyrai savo laiku mokėsi Mintaujos gimnazijoje ir yra tos gimnazijos pažiba. Be to, apsilankė ir pas „Aušros" gimnazijos mokinius draugus, kurie juos priėmė labai širdingai.

Lietuviai pajūry kruta.

Susisiekimo ministeris p. V. Vileišis aplankė Klaipėdos uostą, to uosto direkcijos pirmininko inžinieriaus Visockio, direkcijos nario p. Borcherto, uosto darbų valdybos viršininko prof. Šimoliūno ir inž. Stonio lydimas. Čia tarp kitų darbų eina uosto vagos gilinimas Smeltėje. Iš čia ministeris Vileišis nuvyko pažiūrėti žvejų uosto ties Šventąja upe. Kitais metais manoma sparčiau varyti Klaipėdoj praplatinimo ir pagilinimo darbai. Šventosios uoste pagreitinta darbai, kad greičiau žvejai turėtų galimumo naudotis uostu. Kitą pavasarį Telšių Kretingos geležinkelio darbai būsią pradėti. Kaip matome, pamario lietuviai kruta ir jaunas susisiekimo ministeris turės progos parodyti čia savo sumanumą.

A. A.

Šio mėnesio 28 d., pirmadienį, Šv. Mikalojaus bažnyčioje, metinių sukaktuvių mirties dienoje bus atlaikytos gedulingos pamaldos už vėlę a. a. inžinieriaus

Kazimiero Kairiūkščio,

mirusio 1918 m. spalių 27 d. Pamaldų pradžia 5 v. 45 m. ryt.

Lietuvių - Latvių vienybės kongresas.

Paskutiniu metu Lietuvių — Latvių Vienybės centro valdyba nutarė šaukti vienybės kongresus du kartus metuose. Artimiausias kongresas įvyks lapkričio mėn. 23—24 dienomis Kaune.

Malonu būtų, kad kaip pati vienybė, taip ir kongresai daugiau parodytų darbų, negu žodžių, kurių ypač netrūksta iš latvių pusės, kai tuo tarpu jie dažnai parodo savo ultralenkišką veidą. Pav. „Rygos Balso" pranešimu, latvių policija šiemet uždraudusi Mintaujos lietuviams minėti spalių 9 m. dieną. Šitoki išsišokimai, gal ir nebe išrokavimų, nėra malonūs reiškiniai ir jie sakyte sako, kad latviai viena kalba, kita daro.

Naujos iškilmės.

Jau kelinti metai Vilniaus bažnyčiose, kaip teatruose, ieškoma vis naujų iškilmių. Matyt jau lenkams pradeda nusibosti vien tautiškos su „Boże, coś Polskę" ir Konopnickienės „Rotomis" iškilmės. Pradeda dabar ieškoti ligšiol mūsų krašte negirdėtų šventųjų kaip Klaudijus de la Colombière, kurie dar net nekanonizuoti šventiej, o tik palaiminti. Jų iškilmės esti didesnės, kaip senųjų šio krašto šventųjų patronų: šv. Kazimiero, šv. Jurgio, šv. Mikalojaus, šv. Vaitiekaus-Adalberto ir daugelio kitų. Paprastai naujienos greit užsimiršta ir nedaro gilesnės įtakos į gyvenimą.

Trumpos žinios.

— Anot „Ryto", p. Zaunius jau sutikęs būti Lietuvos užsienių reikalų ministeriu.

— Prancūzijos ministerių kabinetas su Briandu priešaky atsistatydino. Parlamente susidarė priešinga Briandui dauguma, kuomet buvo paliestas Pareinės evakuacijos klausimas.

— Bolševikai susekė baltagvardiečių suokalbį, penki caro armijos generolai sušaudyti.

— Iš Mandžurijos ateina žinių, kurios viena kitai priešingos. Rodosi, kad ten netolimoje ateityje įvyks didelis mūšis, prie kurio abi pusės šiuo metu ruošiasi.

— Vokietijoje įvedamas degtukų monopolis, kurį gauna švedai. Už tat švedai vokiečiams paskolina 500 milijonų markių labai patogiomis sąlygomis.

— Ministeris Zaleskis išvyko Rumunijon; su juo kartu išvyko Šumlakovskis ir Holuvko.

— Iš Europos į Ameriką rengiasi skristi per Atlanto vandenyną iš karto 5 aeroplanai.

— Nesenai įvyko Latvijos ir Estijos ministerių pasikalbėjimas muitų unijos klausimu; spėjama, kad pasikalbėjimas nedavė teigiamų vaisių.

— Vokiečių tautininkų ruošiamas referendumas nepasisekė; iš to daroma išvada, kad vokiečių dauguma nusistačiusi ieškoti kelių prie susiartinimo su Prancūzija.

— Latvijos geležkeliais, prasidėjus streikams, Maskva nustojo siuntinėti savo prekes. Rusijoje platinta žinios, kad Latvijoje suirutė. Maskva vilėsi, kad socialistai Rygoje ir visoje Latvijoje yra galingi, bet šis streikas parodė, kad Latvijoje socialistų galybė krinta.

— Kamčatkoje pradėjo veikti vulkanas, kuris jau 60 metų kaip neveikė.

— Ukrainų unitų vyskupai į konferenciją nuvyko net Ryman.

— Kinijoje labiau sprendžiamojo mūšio tarp vyriausybės ir sukilėlių kariuomenių netoli Hankou miesto.

— Charbine pasibaigė 37 rusų bolševikų byla; visus suimtuosius kiniečių teismas pripažino kaltais ir pasmerkė kalėti.

— Italija sutiko dalyvauti jūros nusiginklavimo konferencijoje. Musolini nusistatymas: tuo klausimu kuodaugiausia nusileisti, tik kad jokia Europos kontinento valstybė neturėtų didesnio laivyno už italus.

— Meksikos prezidentas Gilis leido kunigams svetimtaučiams gyventi Meksikoje. Jokių kliūčių jiems atvažiuoti nebus daroma. Taip pamažu naikinami priešingi Katalikų Bažnyčiai masono Calleso parėdymai.

Paskutinį kartą primename mūsų laikraščio skaitytojams ir platintojams, kad laikas atsilyginti už laikraštį; kitaip nuo lapkričio 1 d. neatsilyginusiems jo siuntinėjimas bus nutrauktas.

ADMINISTRACIJA.

Politinė apžvalga.

Prancūzų ministerių pirmininkas Briandas del savo nesveikatos artimiausiu laiku ketina atsisakyti nuo tos vietos. Pasiliksiąs tik užsienių reikalų ministeriu. Į ministerių pirmininkus remiamas dabartinis vidaus reikalų ministeris.

Kaip vokiečių tarpe nestinga Haagoje priimto Jungo projekto karo atlyginimams mokėti priešų, taip yra prancūzų, kurie priešinasi Pareinės evakuavimui. Kai kurios prancūzų visuomenės politinės organizacijos sudarė Pareinės ir Saaros kraštų komitetą su generolu Moldaku priešaky ir smarkiai agituoja neišsižadėti Pareinės ir Saaros vokiečių kraštų. Kaip matome ir prancūzams nestinga panašių į Želigovskį generolų.

Bruzda Paryžiuje ir komunistai, kurie puikioje rusų atstovybėje turi lyg kokią tvirtovę savo darbams varyti. Prasidėjo dabar garsi laikraščio „Humanité“ byla. Redakcijoje buvo rasta bolševikų šnipų lizdas ir daug kariškų dokumentų. 160 komunistų patraukta atsakomybėn, jų skaičiuje keturi parlamento atstovai. Pabėgęs iš rusų atstovybės Biesiadovskis susidėjo su buvusiu Rusijos diktatorium Kerenskiu ir ruošia komunistų atstovybei Paryžiuje didelę teismo bylą, kurioje ketina iškelti aikštėn daug komunistų-socialistų tamsių darbelių.

*

Anglų pagarsėjęs vyriausybės galva Makdonaldos Amerikoje viešame darbininkų profesinių sąjungų kongrese pasakęs ilgą prakalbą, kurioje sukritikavęs marksizmą ir socialinės revoliucijos idėją. Anglijos darbininkai — tarė Makdonaldas — pasitiki tik viena revoliucine metode — rinkimais. Iš to matome, kad Anglijos ir Amerikos darbininkai ir jų vadai daug yra šviesesni už mūsiškius ir nebetiki Markso sapnams ir komunistų amžinai revoliucijai, kurioje milijonai nekaltų žmonių žūsta, o darbininkų ir jų šeimynų padėtis dar baisesnė darosi.

*

Rusijoje dabar eina „bobų karas“. Raudonarmiečiai „komsomolcai“ ir kitos visokios bolševikų „jačeikos“ plėšia iš sodiečių rankų grūdus. Sodiečiai mėgino savo prakaitu uždirbtų grūdų pusdykiai arba ir dykai miestiečiams neduoti. Kas pasipriešino, tas buvo nušautas arba pasodintas kalėjiman. Vyrai dabar tik kur pritykoję kelionėje nudeda komunistų viršininkus, kad ir šuo nesulotų, o atvirai tik moterys su šluotomis ir pagaliais gina savo svirnus. Taip socialistinėje sovietų respublikoje aprūpinami žiemai miestų fabrikų darbininkai ir raudonoji armija duona, kad galėtų paskui šie fabrikų darbininkai gyventi „pripievajuči“, o iš cerkvių daryti darbininkų klūbus ir kinematografus.

Be šio nuolatinio namų karo turi dar bolševikai didesnį karą, kurio bijosi, tik nusikratyti negali jau kelintas mėnuo. Spalių 20 d. Amuro upėje buvo laivų mūšis, kuriame kiniečiai nušovė rusų laivyno vadą ir 4 karininkus, neskaitant jūrininkų ir kareivių. Rusai komunistai daug kur mėgino pereiti Kinijos sieną ir upę Sungarį, bet kiniečių armotos išblaškė komunistų kariuomenės būrius. Vieną aeroplaną su bombomis pašovė. Maskvoje rusų raudonosios armijos vadas Vorošilovas giriasi, kad labai greit galėtų Kinijos dvarininkus ir kapitalistus priversti laikytis sutarčių ir turį tam pakankamai jėgų, tik dabar nenorįs karo, bet taikos, kad Rusijoje sustiprėtų socialistinė tvarka.

*

Žydų svajotame krašte Palestinoje blogai dedasi. Diena dienon aiškėja, kad žydų-sionistų sapnai neįvykdomi. Žydai su anglų pagalba vilėsi atstatyti žydų karalystę, o krikščionys tikėjosi, kad daug žydų geruoju iškeliaus savojon valstybėn ir čia pasilikusieji taps geresni ir labiau sugyvenami. Išėjo visai kitaip. Šiandie jau patys žydai nustoja vilties būti šeimininkais Palestinoje. Jau prieš 16 metų mokytas žydas Heršas tvirtino, kad žydai gali išvažiuoti tik ten, kur yra jsigalėjęs kapitalizmas ir neis ten, kur kraštas yra pirmykščiame stovyje ir neturtingas. Palestinoje tenka dar kovoti su arabais, kurie Palestiną vadina savo kraštu nuo dvieju su puse tūkstančių metų. Aigipto Arabijos ir Turkijos musulmonai juos remia ir palaiko. Anglai del žydų nenori užgauti tų kraštų. Šiandie žydai mažai keliauja Palestinon, daugiau Amerikon. Gal tai tik žydai-sionistai pasiekė, kad žydai, kaip ir kitos tautos, pradėjo tautiškai susiprasti ir gyventi.

Melagėnų parapijos, Švenčionių apskr., bažnytinis lietuvių choras su varg. p. Buroku priešaky.

Apie Lietuvos Katalikų Veikimo Centrą.

Lietuvos vyskupijų nusistatymas del katalikų veikimo centro yra pareikštas 1928 m. lapkričio mėn. 13 — 15 dien. Vyskupų Konferencijos nutarimuose.

„Katalikų Veikimo Centras turi bendrąjį tikslą siekti Dievo garbės ir sielų išganymo, krikščioninant asmenų ir visuomenės gyvenimą. Ypatingi katalikų veikimo centro tikslai yra krikščioninti šeimyna, mokykla, pauda; ginti viešoji dora; ginti Bažnyčios teisės ir laisvė; spręsti krikščioniškoje dvasioje socialinės problemos; įkvėpti krikščioniškoji dvasia įstatymams ir įstaigoms“. Katalikų Veikimo Centras dirba vyskupų vadovaujamas ir savo veikime laikosi Katalikų Bažyčios mokslo ir Apaštalų Sosto nurodymų. Katalikų veikimo centras yra sąjunga, vienijanti lietuvius katalikus ir katalikiškas organizacijas, kad sustiprinus, praplatinus ir apgynus katalikybės dėsnius asmenų šeimos, mokyklų ir visuomenės gyvenime.

K. V. Centras dirba savo darbą nepareinamai nuo politinių galybių, kaip tai konkordatas laiduoja. Katalikų veikimo centro darbas yra privalomas tiek kunigams, tiek pasauliečiams sulig popiežiaus Pijaus XI žodžių: „katalikiškoji akcija turi būti: dvasios ganytojų svarstoma kaipo būtina jų ganytojavimo dalis, tikinčiųjų gi — kaip krikščioniškojo gyvenimo prievolė.“ K. V. Centro darbas privalomas ne tik veikėjams, uoliesiems, tretininkams, bet ir kiekvienam paprastam katalikui. Kas turi daugiau mokslo ar aukščiau stovi visuomenės gyvenime, tam didesnė prievolė dalyvauti katalikų veikime. Yra svarbių svarbiausia — yra pasakęs šv. Tėvas Leonas XIII — kad tokiame reikale katalikų tarpe viešpatautų nuomonių vienybė, valios vienybė ir veikimo vienybė. Katalikams neleistina dėtis į organizacijas, kuriuos eina prieš Katalikų Veikimo Centrą. Griežtai draudžiama katalikams stoti į slaptas ir aklas paklusnumu vadams. Ekonominis katalikų susiorganizavimas yra sąryšyje su doros ir religijos klausimais. Atmintini popiežiaus Benedikto XV žodžiai: „Ekonominėje srityje atsiranda pavojaus amžinam sielų išganymui“. Kardinolas Gasparri italų katalikų veikimo pirmininkui yra pareiškęs: „tinka, kad katalikai siekdami krikščioniško visos visuomenės atnaujinimo, rūpintųsi ekonominiais ir nes pačios politikos klausimais, kai jie liečia dorovės ir religijos reikalus.“ Lietuvos katalikams reikia rūpintis politika, nes „politikos reikalai; tai krašto ir gyvybės reikalai“ (Pijus XI, 27-I-1925). K. V. Centras yra jokios politinės partijos nepriklausomas ir kišasi į dalykus, kurie rūpi Bažnyčiai ir valstybei. Italijos katalikų pirmininkui yra pareiškęs: „mes leidžiame, kad katalikai veiktų sulig savo sąžine, kad jie renkasi politinę grupę, į kurią įsirašo turėdami tikslo pasirinkti tokią partiją; kurios programa geriau atitinka jų pažiūras ir yra tikresnė priemonė, kad valstybės veikimas eitų katalikiškos minties kryptimi“.

Čia padaviau tik žiupsnelį žinių apie Lietuvos Katalikų Veikimo Centro bendrąjį nusistatymą. Vėliau parašysiu apie jo svarbesniuosius uždavinius Lietuvoje.

Katalikas.

— Prancūzų „Valdek Ruso“ laivo įgula sukilo. Laivo kapitonas privertas buvo pasikviesti amerikiečių laivą „Pitsburg“, kuris sukilėlius numalšino. Tatai įvyko Šanchajaus mieste Kinijoje.

RUDUO.

Kas nėra matęs krintančių rudenį lapų, kas nėra matęs plaukiančių per dangų pilkųjų, išsidraikusių debesėlių, kurie, vienas kitą lenkdami, skuba, lekia į nežinomas, tolimas šalis?...

Kas nėra klausęs gūdaus medžių ošimo, kuris įneša melancholijon paskendusio žmogaus sielon ilgėsio, neišpasakyto troškimo?...

Liūdna... Ilgu... Kartais nuo ankstyvaus ryto iki vėlaus vakaro siaučia vėjas, lyja be pertraukos lietus raižydamas keleivio veidą...

Ir tik retkarčiais išsisklaido debesys, prašvinta dangus, pasirodo malonioji saulutė...

Bet tokių valandų pasitaiko labai retai.

Kartu su gamtos mirimu keičiasi ir žmogaus ūpas. Tuomet nejučiomis žmogaus sieloje gema ilgėsis, žodžiais neišreiškiamas troškimas; žmogus netenka to linksmumo, kuris dar taip nesenai žėrėjo jo veido išraiškoje...

Ko gi tuomet žmogus liūdi, ko jis ilgisi, ko trokšta, kodel taip nerimsta jo siela?...

Rodosi gamta sklidina Dievo suteiktų dovanų, rodosi žmogus yra visu kuo aprūpintas, tat ko jam betrūksta, ko jis geidžia?...

Žmogui ir nėtik žmogui, bet ir visai liūdesy paskendusiai gamtai trūksta gaivinančių saulės spindulių, trūksta tos jaukios malonios šilumos, tos trykštancios neišpasakyta jėga gyvybės, trūksta džiaugsmo, labiausiai džiaugsmo.

Trūksta čiulbančių linksmai paukštelių, trūksta čiviruojančio aukštai padangėse vieversėlie, nesigirdi raliuojančio genant anksti gyvulėlius, piemenėlio, nesimato skaisčiosios blizgancios žolėje rasos...

Bet del tų trūkumų lietuvio siela dar neliūdėtų, ji dar rastų ir rudens gamtoj grožio, ji mokėtų pasiguosti žiūrėdama į pageltusius medžių lapelius, ji rastų poezijos ir nuplikusiuose laukuose... Ji del viso to dar neliūdėtų... Bet jai, lietuvio sielai trūksta... dainos...

Kodel vasarą kiekvienas žmogus tampa linksmas, kodel jis jaučia tiek daug savyje džiaugsmo?... Ogi todel, kad vasarą nuo ryto iki vakaro laukuose ir miškuose skamba žavinančios mūsų sesučių dainelės, todel, kad jų švelnūs balsai pripildo visą gamtą, todel, kad jų dainų garsai pasiekia net dangaus mėlynę.

Štai kodel rudenį lietuvio sielai ilgu ir liūdna...

Ir nenurims lietuvio siela, neras ji paguodos, kol vėl prašvis skaisti pavasario saulutė, kol vėl sučiulbės vieversėlis...

Lietuvis kantrus, jis tiki, jis laukia niūraus rudens galo ir... sulauks.

Praslinks tamsūs lietingi debesys, išsiblaivys dangus, nušvis gamta, visą Lietuvos žemelę pagražins puiki dangaus mėlynė...

Tuomet vėl suskambės lietuvių sesučių dainelės, suskambės tuomet jau... laisvoj tėvų šaly...

R. M.

Nelaimingieji vaikai.

Rusijos miestuose dabar bastosi dideli vaikų būriai be globos ir be pastogės.

Atmesdami moterybės šventumą ir tvarką, priimtąją visame krikščioniškame pasauly — bolševikai, kaip žinoma, nepripažįsta *šeimos*. Pagal jų mokslą žmogus yra ne kas kita, kaip tik aukštesnio gyvulio rūšis. Kada vyras ir moteris pasisako norį drauge gyventi, tai eina pas komisarą ir tai jam pareiškia, gauna iš valdininko raštą, ir daugiau nieko nereikalauja. Jeigu gi paskiau, nors rytojaus dieną, apsižiūri ir nenori vienas su kita gyventi, tai užtenka pranešti, kad jau jie nebesimyli, ir viskas tvarkoj. Bet taip tik rodosi. Kas auklės vaikus? Pati gamta šiuo atžvilgiu labai atskiria žmogų nuo gyvulio, Šunytis, kačiukas ir kiti gyvulėliai praslinkus keliems menėsiams po atsiradimo, taip išauga, kad jau patys gali pragyventi be motinos pagalbos. Tuo tarpu kūdikis vos po ilgų metų išauga į savystovį žmogų.

Bolševikai šitą klausimą išrišę taip: Motina galinti reikalauti iš vyro pagalbos vaikus maitinti tik iki keturių metų; paskui gi turi atiduoti vaiką į prieglaudą, kur vaikai išbūna iki aštuntų metų. Vyresnieji vaikai iš prieglaudų turėtų eiti į mokyklą, bet mokyklose neretai tokiems vaikams nėra vietos, nes jie visai neparuošti. Iš tų tai ir susidaro vaikų būriai, kurie eina į „laisvę“, į gatves, arba, geriau sakant, prieglauda išmetė juos laukan be jokios priežiūros ir globos. Šitie tai „suvalstybintieji“ vaikučiai sudaro skaitlingus būrius taip vad. bepastogius.

Jie be globos, be priežiūros, turi patys rūpintis savo gyvenimu. O tai nėra lengva, nes jų niekas neišmokino darbo, nepripratino prie tvarkos, o pagalios ir darbas nelengva rasti. Visų paniekinti, glaudžiasi vienas prie kito, renkasi į būrius, kurie turi savo „vadus“, o šitie palaiko tvarką ir drausmę griežtai ir be apeliacijos. Vienintelis uždarbio šaltinis tokiems vaikams pasilieka — elgetavimas, na ir vagystė bei plėšimai. Šitie vaikai bastosi po miestų gatves ir puola ramius piliečius, reikalaudami duoklės ir aukų.

Vargas tam, kas drįstų pasipriešinti!

KORESPONDENCIJOS.

Viln.-Trakų apskr

Giros, Gervėčių valsč. Girų jaunimas, susispietęs šv. Kazimiero skyriuje kas mėnuo daro susirinkimus, pats jaunimas skaito įdomias paskaitas ir dažnai ruošia viešus vakarus. Toks vakaras buvo rugsėjo 22 d., per kurį labai gerai pavyko suvaidinti „Ant bedugnės krašto", parodyti kelias pantominas, padainuoti liaudies dainas. Giriečiai gali didžiuotis savo darbais ir savo skyriaus valdybos veiklumu ir sumanumu.

Vargšas.

Prauda, Kaniavos vals. Šis mažas, vos iš 7 gyventojų sodžius, stovėdamas nuošalyje ilgus metus, gyveno visiškame apsnudime. Bet paskutiniu laiku pradeda busti, ypač jaunimas, kuris jau nesigėdina lietuviškai kalbėti ir dainuoti, bet su pasididžiavimu skaito save lietuviais. O mergaitės, kaip pav. O. Sukackaitė ir V. Dzikavičiūtė susirinkimuose pasako monologų ir eilių. Žodžiu, po truputį blaivėjam.

J. M.

Švenčionių apskr.

Ignalinas, Daugeliškio valsč. Ignalinas tai nepaprastas koks nors sodžius, bet trečiaeilės, o gal ir antraeil'ės rūšies miestukas, kuriame Leibos, Silaveičikai, Mendeliai, Chaimai ir Jankeliai ištisais krūmais suaugę, plačiai varo savo prėkybą. Be to, dar randasi miestely keletas valdininkų ir keletas apsigudavusių „dziendobrikų" arba geriau sakant išsinėrusių lietuvių, yra valdiška net su trimis mokytojais mokykla. Todel ir lenkėjimas pačiam miestely žengia sparčiai pirmyn. Lenkėja net žydeliai. Kadaise jisai turgaus dieną kibindavo: „niu, bobe, ku parduodzi, pakam kusiniai, abeliai?" Dabar gi prakalbina pirmą lenkiškai: mat, pripratino vietos išvirteliai lietuviai. Kadangi visi vaikai, lanką Ignalinas mokyklą, su mažomis išimtimis yra lietuviai, tai pernai pakviestas Gerb. mūsų parapijos klebonas Paplauskas mokė tikybos lietuviškai. Tas nepatiko apsigudavusiems, ir kun. P. berods nuo pusės metų liko atstatytas. Šiemet, girdėti, nusisamdė kažkokį kunigą lenką iš Dūkšto, kurs vaikų tarpe beabejo pasidarbuos ne mūsų naudai. Netrūksta ir šlėktų. Tie šlėktos, nors po vienas kelines teturi, senai tariasi pastatyti Ignalinos koplyčią, žydeliai pritaria ir žada remti: vis bus didesnis ir restoranams pasisekimas ir kas sekmadienis „a greiše gešeft". Bet gal šiai gražiai draugijai, kaip prieš karą rusų batiuškai cerkvės, nepavyks įkurti naują mūsų kalbai nelaimių žydinį.

Mė—nas.

Lydos apskr.

Dubiniai, Rodunės valsč. Keletas metų atgal kai kurie dubiniškiai visiškai nežinojo kuo jie esą. Bet įsikūrus čia lietuviškai mokyklai viskas virto kitaip nes iš tiesų pas mus kitaip ir būti negali, kadangi visi lietuviai.

Bet be „Ryto" mokyklos yra dar ir svetima mokykla, kuri laikosi kaip ant siūlo. Iš Dubinių į tą mokyklą eina tik 3 „šlachcicų" vaikai, visi gi kiti, kurių yra arti 40, lanko lietuvišką mokyklą. Žinant mūsų nusistatymą, į Dubinius siunčiami mokytojai, moką šiek tiek lietuviškai, kad lengviau prisimeilinus žmonėms, tačiau dubiniškiai atskira grūdus nuo pelų.

Turime taip pat suorganizuotą Šv. Kaz. Skyrių, kuriam vadovauja energingos, ir susipratęs lietuvis patrijotos Baužys Juozas. Daug darbuojasi ir Lukaševičius Bolius. Dubinių Šv. Kaz. skyriaus Valdyba turi savo žinioje apie 125 narius, ir biblioteką iš 100 knygų. Sodžiuje gauname 8 egzempl. „Vilniaus Rytojaus", 10 egz. „Jaunimo Draugo" ir 2 egz. „Życie Ludu".

Valentas.

Iš Rodunės padangės. Šį rudenį pamirė 72 m. a. tėvynės mylėtojas *Jonas Radzevičius* per visą savo gyvenimą buvęs didelis lietuvis patrijotas, nenuilstamai kovojęs už lietuvių kalbos teises. Del vargingo gyvenimo ir nuolatinių kovų į 72 m. senatvę nusilpo ir net nustojo regėjimo. Bet ir čia rado priemonių, sekti lietuvišką spaudą. Nuėjęs pas kaimyną, kuris mokėjo gerai skaityti, paprašė kad jis laisvu laiku jam paskaitytų laikraščių ir knygų. Paskutinį vakarą, kuomet jau artinosi mirtis, norėdama nutraukti jo gyvenimo siūlą jis dar paprašė pakviesti skaitytoją, kad paskaitytų jam lietuvių laikraščio paskutinį numerį. „Esu jau labai silpnas, ir matau, kad gal po kelių valandų turėsiu atsiskirti su šiuo pasauliu, bet pakvieskit B., kad prieš amžinąją kelionę paskaitytų lietuviškų laikraščių, o tuomet man lengviau bus mirti. Esu nuskriaustas. Dar neišaušo aušra, kurios laukiau!" Ir tikrai senelis prieš mirsiant išeidavęs dažnai gatvėn, kaž ko laukė, bet nesulaukė...

Tuo pat maždaug laiku mirė ir *Jurgis Čuika* turėdamas 75 m. Jis irgi visą savo gyvenimą praleido kovos lauke. Būdamas jaunesis, rusų laikais, įgaliotas kaip Rodunės lietuvių delegatas su keliais draugais, buvo atsidūręs net Petrapyly ieškodamas teisybės ir, tiesa, rado. Atgavo Rodunės bažnyčioje pamaldas savo gimtoje kalboje. Bet už tai nukentėjo, keletą kartų buvo užpultas Rodunės miestelio chuliganų ir gerokai primuštas. Bet jis nesusiminė, nenustojo vilties, o nuolat kartodavo: „Kol aš gyvensiu, tol bus ir lietuviškos pamaldos Rounės bažnyčioje".

Kuomet buvo Rodunės bažnyčioje iškovotos lietuviškos pamaldos ir žmonės išmokyti bažnytinių giesmių, tada jis būdamas gana senas ėmėsi kito darbo: Aktyviai prisidėjo pie Pelesos parapijos steigimo. Kilni mintis rado visuose toje apylinkėje gyvenančiuose pritarimo, bei paramos. Taip dar šiais metais pats parvežė maisterį ir inžinerį, kurie pradėjo bažnyčios statymą. Pabaigus bažnyčios pamatus statyti, rugpiūčio 5 d. baigėsi ir jo gyvenimo dienos.

Tebus lengva Lietuvos žemelė abiems kovotojams už geresnę lietuvių ateitį.

Radastėlis.

Jeigu arti nieko nėra, jie metasi ant keleivio ir drasko nuo jo viską, ką tik gali. Dideliuose miestuose, kur žmonių daugybė, slenką gatvėmis mažieji plėšikai laikosi kitos taktikos. Pamatę gerai apsirėdusį žmogų, kurs nenori, ar negali jiems paaukoti, meta į jį skrinutes pilnas visokių gyvių, kad užkrėsti savo ligomis. Buvo atsitikimų, kad toks bepastogis stveria praeivius už rankos, norėdamas ištraukti kokį nors daiktą; jeigu gi „buržujus" priešinasi, tai vaikas griebia dantimis, šaukdamas: „leisk, nes įkąsiu" — ir „buržujus" kuogreičiausiai paleidžia daiktą, nes žino, kad įkandimas gresia pavojumi užsikrėsti blogiausia liga. Žiemą pasitaiko, kad toks būrys sodžiuje užpuola namus, reikalaudamas drabužių, valgio ir t. t. Pats tokio tūkstantinio būrio reginys daro taip sunkų įspūdį, kad žmogus negali to užmiršti iki mirties. Apdriskę, nešvarūs ir visai suslaukiniai vaikai daugiau panašūs į laukinius. Kas blogiausia, kad tokių apleistųjų vaikų skaičius kaskart didėja ir siekia milijonų.

Tokios bolševikų auklėjimo pasekos. Tokių rezultatų, matyt, norima susilaukti ir Lietuvoj, nes yra žmonių, kurie vistik piria civilines jungtuves. Ar tai yra pažanga? Ar tai ne grįžimas prie barbariškų laikų? Gerai reikėtų įsidėmėti visiems, kuriems rūpi Tėvynė, kad nutolimas nuo Kristaus mokslo, kaip tik stumia žmoniją į šlykščiausią geidulių, sugedimo ir skurdo vergiją.

Skaidrys.

— Auganistano valstybėje naujas valdovas chanas Nadiras suėmė įsigalėjusį sukilėlį Habibulą ir atidavė teisman. Spėjama, kad savo galva atsakys už Amanulos pašalinimą ir už jo brolio ir kelių žymių valdininkų nudėjimą. Tai taip Azijoje broliai brolius žūdo del valežios ir vadovybės pagrobimo.

ŪKIO SKYRIUS.

Klausimai ir atsakymai.

Klausimas. Norėčiau sužinoti, kur yra gimnazija suaugusiems ir kiek kainuotų metams. Be to, ar yra lakūnų mokykla, kiek laiko reiktų joje mokytis ir kiek mokėti už mokslą?

Jaunikaitis.

Atsakymas. Lietuvių gimnazijos suaugusiems šiame krašte visai nėra, o vi sokie *privatiniai* lenkų „maturalne" kursai yra gan brangūs (nuo 30 zl. mėnesiui) ir labai nedaug naudos teduoda. Ar negeriau būtų pasirinkti kokią amato ar techninę mokyklą, kurių sąrašą galite rasti jau išėjusiame iš spaudos *Vilniaus Kalendoriuje 1930 metams.*

Lakūnų mokyklos yra tik kariškos — privatinių nėr.

Klausimas. Kiek kainuoja vienas egz. D-ro J. Basanavičiaus „Lietuvių Tauta" ir R. Mackevičiaus „Pilkųjų Didvyrių" ir kur galima gauti?

Atsakymas. „Lietuvių Tauta" yra Lietuvių Mokslo Dr-jos organas; ir jos kas met išeina 1 knyga. Tamsta bene teiraujiesi to numerio, kuris yra pašvęstas a. a. D-ro J. Basanavičiaus atminčiai? Tai yra 1928 metų IV knyga. Jos kaina 1 doleris. Galima gauti lietuvių knygynuose Vilniuje. Taip pat ten Tamsta rasi „Pilkuosius Didvyrius". Knyga kainuoja 3 zl. 50 sk.

Klausimas. Jau dveji metai, kaip aš nesumoku apskričiui mokesnio t. v. „powiatowego" ir štai kodel: kuomet nueinu mokesnio mokėti, jie pareikalauja užsilikusių, o kai parodau jiems kvitus, kad sumokėjau, tai jie sako, kad į tą „nakazą" reikia įrašyti daugiau mokesnio. Kadangi aš su tuo nesutinku ir tų jų vadinamų „užsilikusių" mokėti nenoriu, tai jie nepriima bėgamų. Dabar jau bijau, kad per dvejetą metų daug nuošimčių užaugo.

Sodietis.

Atsakymas. Nemačius tų „nakazų" ir kvitų sunku kas nors patarti. Tokio mokesčio (powiatowego) visai nėra. Vieną tik galim Tamstai pasakyti: jei užpernykščių ir tolimesnių metų mokestis buvo sumokėtas, (o gal tamsta nesumokėjai viso, o tik dalį davei?), tai į tuos kvitus ar „nakazus" niekas prirašyti naujų mokesnių negali. Jeigu apskrities valdyba paskiria kokius nors priedus, tai turi naują „nakazą" išrašyti. Be to, prie kai kurių mokesčių yra pridedama $10^0/_0$ ir to „nakazuose" nepažymi.

Klausimas. Keli metai, kai negaliu išgaišinti iš galvos pleiskanų; jau pradėjo ir plaukai kristi. Kas daryti.

Sodietis.

Atsakymas. Šitą ligą ir gydytojai sunkiai išgydo. Pamėginkite galvą praustį kasdien šiltoku vandeniu ir migdaliniu muilu. Tik vandens ir muilo negailėkite, gal ir padės. Kai kas tokiu būdu išsigydė.

Klausimas. 1. Kaip pasidaryti Liet. Šv. Kazimiero D-jos nariu ir įkurti savo apylinkėje tos Draugijos skyrių?

2. Kur galima gauti knygas L. Šv. Kazimiero Dr jos vietos skyriams raštvedybai?

3. Ar šiemet galima įsirašyti į Liet. Šv. Kazimiero Dr-ją. Kada knygos gaunamos?

Vėlai pabudęs.

Atsakymas. 1. Valsčiaus liūdymai nereikalingi. Gana bus, jei bent 10 asmenų susitarę pasiųs prašymą į Vilnių L. Šv. Kazimiero Dr-jos Centro Valdybai. Po prašymu pasirašiusioji pirmeji 10 turi būti pilnamečiai. Tolimesnieji gali būti visokio amžiaus. Parašai turi būti parašyti ištisu vardu ir pavarde.

Prašymo pavyzdys, jei kas norėtų, galėtų būti šitoks.

Lietuvių Šv. Kazimiero Dr-jos Centro Valdybai.

Mes žemiau pasirašę, gyventojai N N apskr., N N valsčiaus, N N sodžiaus, norime būti L. Šv. Kazimiero Dr-jos nariais ir prašome N N sodžiuje (miestelyje) įkurti tos draugijos skyrių. Naujai kuriamo skyriaus susirinkimas galėtų būti N N sodžiuje namuose ūkininko N N, kurs apsiima daboti tvarkos per tą susirinkimą.

Parašai.

Be to, pasirašiusieji po prašymu turi aiškiai nurodyti antrašą, kuriuo Centro Valdyba galėtų prisiųsti tolimesnius nurodymus.

2 Liet. Šv. Kazimiero Dr-jos Centro Valdybos raštinė, Vilnius, Didžioji (ul. Wielka) 12 nr.

3. Galima yra įsirašyti L. Šv. Kazim. dr-jon visada, visokiu metu. Knygos gaunamos skyriui susitvarkius.

Klausimai. 1) „V. Ryt." 6(13) numery buvo rašyta, kad esąs panaikintas t. v. karo mokesnis. Aš nuo karo tarnybos esu atleistas, už ką pernai sumokėjau 22 zlotų. Šiemet vėl gavau „nakazą". Ar mokėti?

Kirstukas.

Klausimai 2) Kariškoji komisija 1928 m. pripažino mane netinkamu kariuomenėj tarnauti ir davė *Kat. C.* Ir aš nesenai gavau „nakaz płatniczy" ir nežinau, ką su juo daryti?

Gradolis.

Klausimas 3) Ir aš gavau panašų „nakazą". Kas daryti?

Jurgiui.

Atsak. *pp. Kirstukui, Gradoliui ir Jurgiui.* Nuo karo mokesnio yra atleisti tiktai tie, kurie kariuomenėj jau buvo (ragavo kareivinių košės), o vėliau, patikrinus jų sveikatos stovį, ar del kitų priežasčių, liko nuo tolimesnio tarnavimo paleisti.

Klausimas. Mes esame trys ūkininkai. Viena pusė visos sodžiaus žemės yra mano nuosavybė, o kita — mano dviejų kaimynų, kurie sumanė skirstytis į viensėdžius (kolonijas). Aš, nors ir pripažįstu skirstymosi naudingumą, bet kol kas norėčiau susilaikyti. Ar galiu ir kaip tai galima padaryti?

Sodietis.

Klausimas. Žmonės pasakoja, kad sodžių, kurie stovi abipus didžiojo kelio, negalima esą į vienkiemius dalinti. Mūsų sodžiaus ūkininkų dauguma yra mažažemiai (turi nedaugiau, kaip po $4^1/_2$ deš.). Ar didžiažemiai gali iš valdžios reikalauti, kad būtų padalinta sodžius viensėdžiais? Ar tuomet valdžia neprivalo pridėti mažažemiams žemės iki 7 hektarų, nes kaip pas mus kalba, tik toks galįs būti mažiausias viensėdis. Aš turiu tik pusantros dešimtinės, tai gal man jau tikrai pridės? O gal galima būtų man pasilikti vietoje: tuomet nereiktų namai pernešti ir mano žemės nuo namų neatskirti?

Daugas.

Atsakymas *p. Sodiečiui ir p. Daugui.* Valdžia skirsto į vienkiemius jau tada, jeigu to reikalauja sodžiaus gyventojai, kurių rankose yra bent $^1/_{10}$ viso žemės. Bet kartais ir prieš visų ūkininkų valią valdžios komisaras gali tatai padaryti, jeigu išskirstymas vienkiemiais jam atrodo labai svarbus, ar reikalingas.

Sodžiaus vieta ar prie kelio, ar toli nuo kelio neturi jokios reikšmės. Tuos, kurie turi žemės mažiau negu 5 ha valdžia gali pripažinti mažažemiais ir jiems kiek pridėti, *bet tik tuomet, jei kaimynystėje yra laisvų valstybinės žemės plotų.* Jeigu tokios žemės nėra, tai vienkiemiai gali būti ir mažučiukai.

Skirstant vienkiemiais namų pernešdinėti jūsų nevers, bet žemė gali būti paskirta ir toli nuo namų ir arti, pareis nuo aplinkybių ir komisaro gerų norų. Tais reikalais prašymus reikia siųsti savo apskrities „Urząd Ziemski". Jo sprendimą gali pakeisti *„Okręgowy Urząd Ziemski" Vilniuje, Pohulanka 24.*

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Lietuvos atstovybė Švedijoj.

Lietuvos valstybės 1930 metų biudžete paskirta kreditai Lietuvos atstovybei Stoholme, Švedijoj. Tuo būdu Lietuva vėl turės savo atstovą Skandinavų valstybėms.

Ukrainų diena Lietuvoj.

Šiemet Lietuvių-Ukrainų draugija Kaune ruošiasi minėti lapkričio mėnesio 1 dieną. Mat tą dieną 1919 metais buvo lenkų paimtas Lvovo miestas, o be to pernai tą dieną Lvove įvyko kruvini susirėmimai tarp ukrainų ir lenkų. Ukrainams lapkričio m. 1 diena tas pat, kas mums lietuviams spalių 9 diena.

Dotnavos Akademijos darbo pekmetis.

Spalių m. 15 d. Dotnavos Žemės ūkio Akademija iškilmingai minėjo savo gyvavimo pirmąjį penkmetį. Akademija turi 14 profesorių ir 7 lektorius. Studentų mokinasi 223. Iki šiol baigė akademiją 40. Mekslas skiriamas 5 ar 6 metams. Akademija turi savo žinioje didelį gražų dvarą ir yra vis kuo gerai aprūpinta, tik studentams stinga gerų butų. Lietuvai, kaipo ūkininkų kraštui, tokia akademija yra labai reikalinga.

Lietuvos vyriausybė rūpinasi senais kovotojais.

Lietuvoje, kaip žinoma, yra nemaža senų žmonių, visą amžių kovojusių už Lietuvos laisvę. Tie asmens kovojo dar spaudos draudimo laikais žadindami tautą iš miego. Didžiuma tų mūsų veikėjų yra jau pasenę, kiti dirbti negali. Jų tarpe yra žymus už Lietuvos laisvę kovotojas ir rašytojas Pranas Mašiotas, kuris iki šių metų buvo Klaipėdos Lietuvių Gimnazijos direktoriumi. Dabar atsistatydinus, Lietuvos vyriausybė įvertindama jo nuopelnus tautai, paskyrė jam ligi gyvos galvos algą.

Naujas Lietuvos konstrukcijos orlaivis.

Iš Kauno praneša, kad Lietuvos armijos avijacijos instruktorius kapit. Gustaitis padirbo naują savo sistemos aeroplaną, pavadinęs jį „Ambo 3“. Visas aeroplanas, išskyrus motorą, padirbtas iš lietuviškos medžiagos ir specijalistų nuomone, šis p. Gustaičio orlaivis nė kiek nemenkesnis už naujausius Vakarų Europoje dirbamus orlaivius.

Prof. Voldemaro paskaita.

Pereitą antradienį didžiojoj Lietuvos Universiteto salėj prof. A. Voldemaras ukaitė paskaitą apie „kultūrines Lietuvos uždotis“.

VIETOS KRONIKA.

Lietuvių kalbos lektoratas Vilniaus universitete.

Nuo pereito ketvirtadienio kun. dr. V. Zajančkauskas Vilniaus universitete pradėjo lietuvių kalbos paskaitas. Dabar bus einamas aukštesnysis lietuvių kalbos kursas su tekstų aiškinimais. Paskaitos bus du kartus savaitėje. Laikinai paskirtos ketvirtadienį ir šeštadienį 2 — 3 val. po pietų.

Vilniaus Lietuvių Studentų Sąjungos Valdyba

praneša savo narių ir naujai stojančių Draugių ir Draugų žiniai, kad laik. Sąjungos bute (Daminykonų gatvė Nr. 12) skelbimų lentoje yra iškabinti Valdybos pranešimai visais svarbiausiais reikalais, k. t.: Valdybos sąstato ir dirbamųjų valandų, stojimo S-gon, knygyno, bendrabučio ir vis. susirinkimo.

L. S. S. Valdyba.

Plentas tarp dviejų sostinių.

Spalių 19 d. atidaryta naujas plentas tarp Panerio ir Lentvario. Tuo būdu senoji Kejstučio ir Vytauto sostinė Trakai jungiasi su Vilniumi plentu ir lengvėja vilniečiams kelionė į gražiausį Lietuvos kampelį su puikiausiais ežerais ir žaliomis salutėmis. Manoma Trakų miestą vėl padaryti apskrities miestu. Bet ar tai įvykdžius sumažės dabartinis Trakų miesto neturtas, parodys ateitys.

Jau ir viename aukšte nėra kas daro.

Prieš keletą metų Vilniuje įsikūrė brolių Jabłkowskių didelė liuksusinė krautuvė, užėmusi net 3 aukštus. Bet laikui bėgant didelis užsimojimas menkėjo, mažėjo, kol galop visos prekės buvo sukrautos apatiniame aukšte. Du aukštai liko išnuomoti kitoms įmonėms. Bet šiomis dienomis jau ir apatinio aukšto languose iškabinta parašas „Lokal do wynajęcia“.

Mokesčiai atidėdami.

Vyriausybės iždinės duosiančios leidimus atidėti žemės mokesčius iki 1930 m. spalių 1 d. tik tiems sodiečiams, kurių laukus išmušė ledai, arba ištiko kitokios nederliaus nelaimės.

Reikalauja patvirtinti notarijaliai.

Pereitame numeryjo pranešėme, kad Iždinė pareikalavusi Lietuvių Poliklinikos išversti visas 1928 metų knygas, sąskaitas ir net kvitus pas gydytojus lenkų kalbon. Dabar tenka patirti, kad iždinė pareikalavo viis tuos vertimus paliūdyti notarijaliai, ką gali atlikti tiktai prisiekęs teismo vertėjas. Iš tiesų nesuprantamas elgėsis su lietuvių įstaigomis? Juk nekalbant apie kitus vertimus išversti lenkų kalbon pav. kad ir 1928 ir be abejo ir šiųmetų visus kvitus (vizitas) pas gydytojus ir dar kiekvieną kvitelį tvirtinti visokiais žodžiais.

Lietuvių Mokslo Draugijos skaityklos atidarymas.

Tenka patirti, kad artimiausiu metu būsianti atidaryta viešoji Lietuvių Mokslo Draugijos skaitykla Draugijos bute Gimnazijalna 4. Manoma, kad skaitykla bus atidaryta lapkričio 1 dieną, nors terminas galutinai dar nenustatytas.

Maldaknygė leista spausdinti.

Del tilpusios „V. Ryt.“ Nr. 47 žinutės apie nedavimą lietuvių maldaknygei aprobatos iš Vilniaus Metropolijos Kurijos ir paties cenzoriaus teko sužinoti, kad maldaknygė „Angelas Sargas“ leista spauzdinti. Viskas gerai, kas gerai baigiasi.

Nebus kam koliot lietuvių.

Nuo šio mėn. 1 dienos atleistas nuo pareigų Vilniaus universiteto prof. V. Liutoslavskis ir perkeltas į emeritus. Šis prof. yra vienas didžiausių šovinistų ir savo filosofijos paskaitose kiek kartų paliesdavo tautų santykius, tiek kartų begėdiškai iškoneveikdavo lietuvių tautą nesigailėdamas pavadinti net banditais.

Jie kitaip kalbėt nemoka.

Kartas nuo karto aplanko Vilnių tai vienas tai kitas iš Lenkijos atvykęs rašytojas, publicistas ir čia suruošęs paskaitą kala visiems galvon apie jų didumą. Klausosi Vilniečiai ir pečiais maigo. Štai ir pereitą pirmadienį atvykęs iš Krokuvos antraeilis lenkų literatas Morstinas suruošė paskaitą apie „lenkų kūrybinės dvasios kelius“. Žinoma, pradėjo nuo Piasto, o užbaigė maršalu Pilsudskiu, Kol gyrė išsijuosęs lenkų kultūrą ir lenkų poetus bei rašytojus, tol dar rodėsi, kad tas žmogus sveikai galvoja, bet kai priėjo politiką, tai visai nuvažiavo. Kalbėdamas apie Tautų Sąjungą ir kitas tarptautines draugijas ir konferencijas, pareiškė giliu įsitikinimu, kad pasaulio tautos, užuot Tautų Sąjungas ir kitų draugijų, turėtų būriais susirinkti Paryžiun ir atsistojus prieš Mickevičiaus paminklą, apšaukti jį pasaulio vadu ir pastatyti jam dar bent vieną paminklą. Klausai žmogus tokių kliedėjimu ir stebiesi. Ar šie ponai kada nors išmoks kitaip kalbėti, ar kliedės visą amžių?

Kažin kaip su ta garbe.

Skaitytojams jau žinoma, kad Vilniaus lenkų universitetas savo oficijales iškilmes pradėjo spalių 9 dieną, tai yra visų lietuvių liūdėsio dieną. Tose grynai nacijonalinėse ir politinėse iškilmėse nedalyvavo nei gudai, nei žydai, nei lietuviai. Džiaugėsi tomis iškilmėmis tik vieni lenkai. Bet dabar iš slovininkų „lietuvių“ organo „Vyties“ Nr. 14—15 sužinome, kad p. Folejewskio suruoštame šio mėn. 10 d. raute dalyvavusi ir mūsų daininkė p-lė Prancuzevičiūtė, kuri savo dainavimu sužavėjusi net lenkų ministerių pirmininką p. Świtalskį, kuris būk tai dėkojęs jai už gražų dainavimą ir linkėjęs pasisekimo, o p. Folejewskis įteikęs gėlių. Gaila, kad „Vytis“ užtylė, kaip gi mūsų dainininkė dainavusi—lietuviškai ar lenk škai? O tai būtų įdomu. Bet tas „Vyčiai“, matyt, nesvarbu. Svarbu, kad *lenkų* raute suruoštame lietuvių tautos liūdesio laiku, dainavo lietuvaitė. Ir todel „Vytis“ džiaugiasi, giria p. Prancuvičiūtę priduodamas jai didelę garbę. Džiaugtis tuo gali tik slovininkų „Vytis“.

Iš draugijų gyvenimo.

Tenka patirti, kad šiandieną t. yra šeštadienį Lietuvių Poliklinikos bute šaukiamas Lietuvių Sanitarinės Pagalbos Draugijos metinis narių susirinkimas, kuris įvyks 7 val. vakarą.

Nauja skaitykla.

Šv. Kazimiero Draugijos rūpesniu įkurta skaitykla. Butas jaukus, ant didelių stalų išklota visų pakraipų laikraščiai, knygos tvarkomos. Lankytis galima kasdien nuo 3 ligi 7 val. vak. Skaitykla įtaisyta greta Centro Komiteto (Didžioji gatvė, 12 nr.).

Mirė Valentinas Urbanavičius.

Rasų kapinėse šiomis dienomis išaugo naujas kapas. Pereitą sekmadienį po sunkios ligos persiskyrė su šiuo pasauliu vienas pirmųjų Vilniaus lietuvybės kovotojų a. a. *Valentinas Urbanavičius*, turėdamas 84 metus amžiaus.

Velionis Urbanavičius nuo jaunų dienų buvo susipratęs lietuvis ir apsigyvenęs Vilniuje, kaipo geležinkelio tarnautojas, pradėjo aktyviai dalyvauti tautiniame Vilniaus lietuvių judėjime. Dar toli prieš 1904 m. velionis jau buvo veiklus lietuvis. Pavyzdžiui 1900 Ūkio parodoje jis išstatęs savo išdirbinio vyną, šaly rusiško parašo, įdėjo ir lietuvišką „vaisvynis“. Be to energingai kovojo atgaunant lietuviams šv. Mikalojaus bažnyčią. Taip pat priklausė prie visų tuomet veikiančių lietuvių draugijų. Ten kur reikėjo kovoti už lietuvių kalbos teises, už lietuvybę, velionis Urbanavičius buvo pirmas. Bendrai, velionis buvo vienas pirmųjų Vilniaus lietuvybės gaivintojų, kovojęs kun. Ambrazevičiaus laikais. O ir po karo, nors lietuvių padėtis Vilniuje labai pasunkėjo, velionis Urbanavičius, nežiūrint savo amžiaus senumo, kiek išgalėdamas dalyvavo lietuvių gyvenime iki negailestingoji mirtis nutraukė jo gyvenimo siūlą.

Pereitą antradienį iš Šv. Mikalojaus bažnyčios buvo nulydėtas į amžiną poilsio vietelę, į Rasų kapines. Laikinasis Vilnius Lietuvių Komitetas lietuvių visuomenės vardu uždėjo ant velionies kapo vainiką su parašu: „Seniausiam Vilniaus lietuvybės gaivintojui V. Urbanavičiui — Laikinasis Vilniaus Lietuvių Komitetas“.

Tebus lengva velioniui Vilniaus žemelė!

Įvairenybės.

Milžiniškas rusų lobis.

Viename Belgrado rūsių rastą Petrapilio lombardo banko turtas: įvairiausių brangenybių, briliantų ir t. t. milžiniškai 500,000.000 aukso frankų. Laikraštis paduoda smulkų aprašymą, kokiu būdu šis lobis atsirado Pietųslavijoj ir buvo atidengtas. Rusų revoliucijos metu Petrapilio lombardas išvežė brangenybes į Krimą. Per baltagvardiečių kovas lobis buvo išvežtas Vrangelio kariuomenės ir, galop, atgabentas į Bielgrada, kur generolas Vrangelis sudarė lobiui globoti specialų komitetą. Tačiau Bielgrade nė vienas bankas nesutiko apsiimti saugoti tokį skaičių brangenybių. Tuomet komitetas pasitenkino tuo, kad pasamdė rūsį ir padėjo jame skrynią su brangenybėmis. Lobio buvimas būtų iki šiol visai nežinomas, jei grupė emigrantų nebūtų pareikalavusi likvduoti šias brangenybes ir sudaryti didelį rusų emigrantų banką. Pažymėtina, kad didysis kunigaikštis Nikolai Nikolajevič niekuomet nepripažino Vrangelio sudaryto komiteto ir atsisakė patenkinti jau seniau iškilusius emigrantų reikalavimus, nurodydamas, kad į šias brangenybes reikia žiūrėti kaipo į indėlius. Ši įdomia sensacija susidomėjęs visas Bielgradas.

150 aukštų namai.

Du Amerikos milijonieriai susitarė pastatyti naują milžiniško didumo dangoramstį, 150 aukštų. Naujų namų aukštis bus apie pusė mylios ir kainos daugiau 100 milijonų dolerių. Šie nauji namai bus skiriami komercinei įmonei, kurią kasdieną lankys apie 200,000 interesantų.

Redakcijos atsakymai.

P. Bol. Jodagalviui. 4 zl. gavome. Be to Tamsta už prnykščius metus esi skolingas 2 auks.

P. G—ūnui. Korespondenciją apie Švenčionių lietuvių gimnazijos mokinių literatų kuopelės susirinkimą, perdavėme „Jaunimo Dr.“.

P. Kran... Kran... Kliui. Nepaprastai keista ir nesuprantama slapyvardė, bet dar keistesnės ir nesuprantamesnės Tamstos eilės. Nors kas trečia eilutė kartojasi žodis „cha, cha, cha“, bet skaitydami nė karto nenusijuokėm. Netilps.

P. Žilvynui, Liškevos Elgetai, Jaunam Meškinui, Jaunuoliui ir Kaimynui. Ačiū. Tilps.

P. Riešučiui. Gavome, bet netilps, nes pereitame numeryje ir to paties sodžiaus korespondencija jau tilpo. Be to rodosi, kad Tamsta nesavo pavardę paduodi, ko reikėtų vengti.

P. Žegždriniui. Del Lietuvos paskolos bonų mes nieko tikro nežinome. Tai galėtų paaiškinti Tamstai Nepr. Lietuvos konsulas, pav. kad ir Daugaupilyje, Latvijoj, kurio antrašas yra šis. *Łotwa — Latvia.* Daugaupilis, Šoseias iela 45. Povilas Gaučys.

Kas del ginklo (revorvelio) laikymo, tai leidimo prašykite Storastijoj.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius **Julius Navikas**

„RUCH“ Spaustuvė, Totorių g.